

Grøn omstilling er ikke til at komme uden om indenfor Bygge- og anlægsbranchen

HVAD KAN FORVENTES FRA BYGHERRENE

Frederikssund Erhverv med teamet:

- Bedre forretning med grøn omstilling
- Kom godt i gang. Forstå muligheder og risici/begrænsninger

Agenda:

- *Historik op til idag, hvor står vi idag.*
- *Begreberne, fællesbegreber*
- *Bygherrenes ønsker og krav*
- *Bygningsreglementet BR 23*
- *Udbuddene og leverancerne*

7 April 2022 – Max Møller, Afdelingschef, Arkitekt MAA

FREDERIKSSUND
ERHVERV

MANGOR
& NAGEL
ARKITEKTER

HISTORIK, - hvor står vi idag.

Tidlige boliger år 500 fkr. Industrialisering/Urbanisering 1700-1850

Klimaneutralt i ØKO systemet globalt, Co2 = 0

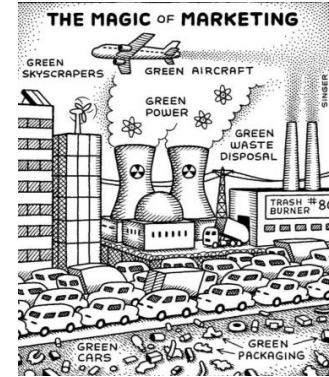
Tysk forsker måler før Udstrømning af Co2 gasser – drivhuseffekten i 1700 tallet.

70% af Jordens befolkning vil bo i MEGAbyer i år 2050, igen Co2 neutralt

Ideologisk ØKOsamfund 1990

Tilbage til Fremtiden, nej, nok ikke sådan; men med viden og teknologi....

Igennem 30 år er der diskuteret Klima/Miljø og nu er vi på tærsklen til impletteringen konkret i Bygningsmassen/ Landskabet

”Livet forstås baglæns, men må leves forlæns”

FREDERIKSSUND ERHVERV

MANGOR & NAGEL
ARKITEKTER

FÆLLESBEGREBERNE – BEGREBET Bæredygtighed og Klimasikring.

”Universelt Design”: At bygge resurseneutralt på Kloden og for Alle mennesker.

1. Den mest bæredygtige bygning er den, der ikke bliver bygget!
2. Den næst mest bæredygtige bygning er transformation med materialer der er lokalt.
3. Den tredje mest bæredygtige bygning er den, der bygges af træ. (lige for tiden)
4. - Alt hvad der er der imellem og udover og meget mere....

Fra FNs Verdensmål 2015, til EU direktiver, og til Dansk lovgivning

For 10-15 år siden startet Anerkendte Certificerings diplomer for Bygge og anlæg på Bæredygtighed målt på mange vurderingselementer.

- DGNB, sølv, guld, - siden platin ...diamant...
- SVANEMÆRKET
- BREEAM
- LEED

Og nogle stykker mere...

BYGHERRENS FORVENTNINGER, ØNSKER OG KRAV

”Kursus d 10 maj 2022, i Bygherreforeningen” -> er stadig på frierfødde

Den grønne omstilling – nye risici og dynamikker i byggeriet

Den bæredygtige omstilling med nye krav, materialer, metoder og dynamikker sætter markant pres på byggeriet. For nytænkning og innovation medfører også usikkerhed og en ny balance i den risiko, byggeriets parter påfører sig selv og hinanden.

1. Branchen er traditional og tilpasser sig markedet, og derefter lovgivningen.
2. Er stadig forudsat af en Business case, og relativt stigende grøn bygningspolitik
3. Meget variende efterspørgsel fra Bygherre på dels ambitioner og tilgang.
4. Det Offentlige er mere ambitiøse på mål og krav på indkøb af byggeri.
5. Det første spørgsmål ved et forslag om > bæredygtighed er = hvad koster det.
6. Nogle Bygherre er mere ambitiøse end Lovgivningens målsætning
7. Få er også urealistisk ambitiøse,
  - Hvor konkret er målet,
  - Kurven for risici er proportional stigende med usikkerhed i uklare mål.
  - Mulighederne er åbne, de vil.....

Bygherrenes generelle forventning og ønsker er deres investeringer skal/må være fremtidsikret, på alle måder, (alt er i grøn omstilling) som den bedst mulige investering.

FREDERIKSSUND
ERHVERV

MANGOR
& NAGEL
ARKITEKTER

BYGNINGSREGLEMENTET BR 23, og FREMMOVER i Projekterne

Øget behov for data

For at påvise, at et CO₂-krav overholdes, skal der udarbejdes en LCA. I Danmark bliver disse typisk beregnet via værktøjet LCAByg, som er baseret på miljøvaredeklarationer og/eller generiske data. Det bliver enormt vigtigt med retvisende data i miljøvaredeklarationerne for byggematerialer, så livscyklusvurderinger af vores bygninger bliver så korrekte som muligt.

2020	Testfase af den frivillige bæredygtighedsklasse, hvor der indgår et krav om LCA-beregning.		
	Nybyggeri over 1000 m ²	Nybyggeri under 1000 m ²	Frivillig CO ₂ -klasse
2023	Krav om LCA-beregning. Krav om CO ₂ -grænseværdi svarende til 12 kg CO ₂ -ækv/m ² /år.	Krav om LCA-beregning.	Krav om LCA-beregning. Krav om CO ₂ -grænseværdi svarende til 8 kg CO ₂ -ækv/m ² /år.
Ultimo 2023	Aftaleparterne mødes med henblik på fastsættelse af grænseværdi fra 2025, således at denne kan fastsættes ud fra den nyeste viden og data.		
2025	Krav om CO ₂ -grænseværdi, der fastsættes ud fra nyeste viden og data. Ved et krav på f.eks. 10,5 kg CO ₂ -ækv/m ² /år vil ca. 1/3 af nybyggeriet skulle præstere bedre klimamæssigt end aktuelt.		Krav om CO ₂ -grænseværdi svarende til 7 kg CO ₂ -ækv/m ² /år.
Ultimo 2025	Aftaleparterne mødes med henblik på fastsættelse af grænseværdi fra 2027, således at denne kan fastsættes ud fra den nyeste viden og data.		
2027	Krav om CO ₂ -grænseværdi, der fastsættes ud fra nyeste viden og data. Ved et krav på f.eks. 9 kg CO ₂ -ækv/m ² /år vil ca. 3/4 af nybyggeriet skulle præstere bedre klimamæssigt end aktuelt.		Krav om CO ₂ -grænseværdi svarende til 6 kg CO ₂ -ækv/m ² /år.
Ultimo 2027	Aftaleparterne mødes med henblik på fastsættelse af grænseværdi fra 2029, således at denne kan fastsættes ud fra den nyeste viden og data.		
2029	Krav om CO ₂ -grænseværdi, der fastsættes ud fra nyeste viden og data. Ved et krav på f.eks. 7,5 kg CO ₂ -ækv/m ² /år vil ca. 9/10 af nybyggeriet skulle præstere bedre klimamæssigt end aktuelt.		Krav om CO ₂ -grænseværdi svarende til 5 kg CO ₂ -ækv/m ² /år.

* Defineres som bygninger, der er omfattet af energirammen i bygningsreglementet.

Den nye CO₂-grænse indføres på forskellige tidspunkter og niveauer for forskellige bygningsstørrelser. (Illustration: Indenrigs- og

Bæredygtigheds - værktøj

August 2021

BYGNINGSREGLEMENT sætter minimumskravet

Mangor & Nagel, politik og vision på bæredygtighed, 2020 og 2030 -
 Fra FNs Verdensmål 2015, til EU direktiver, og til Dansk lovgivning -> [Rammerne for projekterne.... Som skal forfattes til virkelighedens marked og fremtid.](#)

Udviklingen af vores samfund skal centreres om en bæredygtig sammenhæng mellem mennesker, planeten og velstand.....at holde balancen fra at tage fra ØKO systemet til mere at give til det.

- *Vi følger udviklingen ambitiøst og professionelt via rådgivningen.*
- *Vi anbefaler Bygherrerne/investorerne Bæredygtighed/Målbart*
- *Vi udvikler projekterne på alle niveauer med fokus på Klimamål 3, 7, 11, 12, 15....*

MÅL 3: SUNDHED OG TRIVSEL

- SIKRE ET SUNDT LIV FOR ALLE OG FREMME TRIVSEL FOR ALLE ALDERSGRUPPER

MÅL 7: BÆREDYGTIG ENERGI

- SIKRE AT ALLE HAR ADGANG TIL PÅLIDELIG, BÆREDYGTIG OG MODERNE ENERGI TIL EN OVERKOMMELIG PRIS

MÅL 11: BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

- GØRE BYER, LOKALSAMFUND OG BOSÆTTELSE INKLUDERENDE, SIKRE, ROBUSTE OG BÆREDYGTIGE

MÅL 12: ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

- SIKRE BÆREDYGTIGT FORBRUG OG PRODUKTIONSFORMER

MÅL 15: LIVET PÅ LAND

- BESKYTTE, GENOPRETTE OG STØTTE BÆREDYGTIG BRUG AF ØKOSYSTEMER PÅ LAND, BEKÆMPE ØRKENDANNELSE, STANDSE UDPINING AF JORDEN OG TAB AF BIODIVERSITET

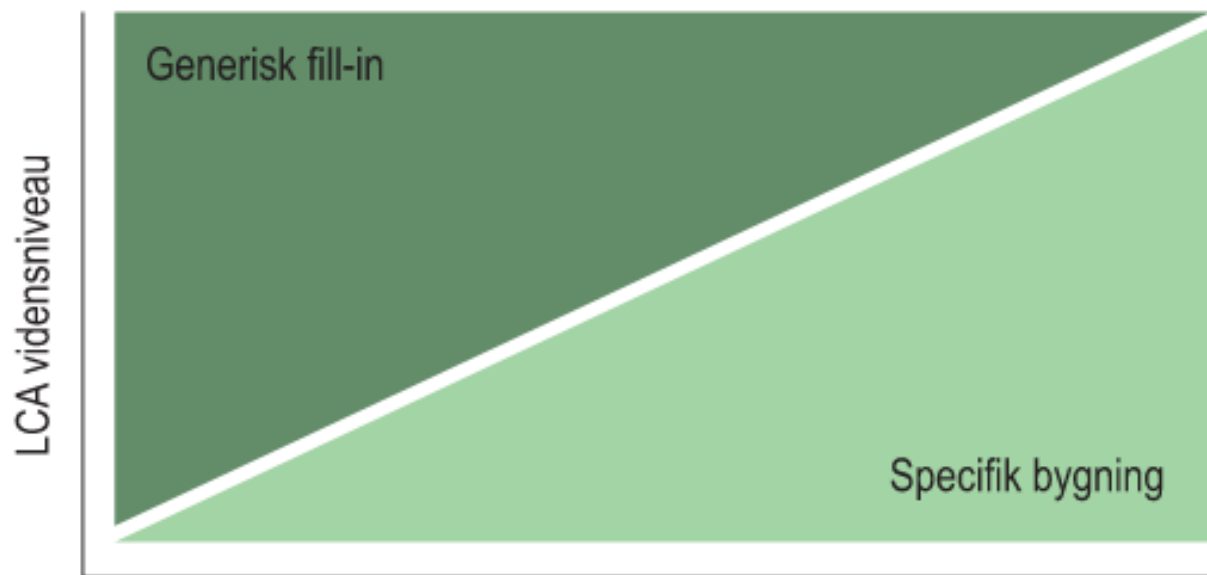
(Mål 8, 13, er stat og kommune krav som sikre det i organisatoriske love før det kommer til os)

Konkret: Bygninger og Anlæg er nu 40%, globalt af Co2 drivhusgasser/effekten, som skal nedbringes bla.a. gennem råmaterialeudvinding, produktion, transport, bygnings/anlægsarbejder udformning, funktion og opførelse , drift, og genbrug .....

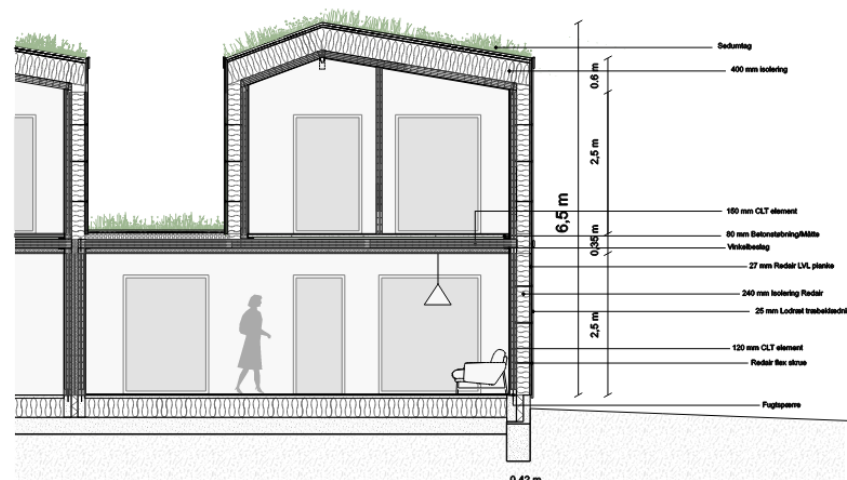
LOVEN OM BALANCE

UDBUDDENE OG LEVERANCERNE - EPD + flere certificeret mærket materialer, og med ændringer , efter tilbudsafgivelse, kan forekomme jfr. LCA beregningerne. - præciseres i udbuddet. Udførelsen/byggepladsen er med. For Hoved og Fagentrepriser er Bæredygtighed hovedsageligt integreret i Udbuddet. Totalentrepriser har Rådgiverne med i sin organisation

Tidslinje for designprocessen

Udbuddet sætter minimumskravet

Muligheder : *Tænk i helheder.*

- At være ledende på det "nye" marked, favne bredt, og bevidst selekteret fokus
- At finde det rette netværk, med kompatible Bæredygtigheds samarbejdspartnere
- At indgå i Integreret partnerskabs aftaler – samarbejdsformer fornyes
- At tilbyde know how tilbage til de lovgivende, Institutterne, og udbyderne
- At gøre sig bevidst med hvad sit firma selv vil med grøn omstilling
- At lade det komme til udfoldelse som forretningsmodel med bæredygtig økonomi.

Tak for opmærksomheden!

BÆREDYGTIGE BOLIGER VED TORLDEBAKKERNE KLYNGE 9 OG 10

Jeres Firma – koncept for
Bæredygtidsbegreb/profil.